

Slovenski dom

Štev. 157

V Ljubljani, v sredo, 14. julija 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Vojno poročilo 1144: Bitka v južni Siciliji divja nespremenjeno dalje I parnik potopljen, več tovornih in drugih ladij poškodovanih — 25 letal uničenih

Italijansko uradno vojno poročilo št. 1144
pravi:

Z nespremenjeno silovitostjo se nadaljuje
bitka v južni Siciliji, kjer sku-
sajo nasprotniki razširiti izkrcavališča, ki se mu-
jih je posrečilo narediti v Licati, Gelli, Pacchi-
nu, Siracusi in Augusti.

Italijanska torpedna letala ter osni bomb-
niki so v otoških vodah znova in znova napad-
ali trgovske in vojne ladje, potopili en parnik
srednje mere in zažgali ali poškodovali dve kri-
žarki, dosti prevoznih ladij in nekaj manjših
pomorskih vozil.

Italijanski in nemški lovci so nad Sicilijo
sestrelili 14 strojev, 9 pa jih je zbil protiletal-
sko topništvo. Naši lovci so nad Sardinijo uni-
čili še 2 letala.

Nasprotnikovi odletki so bombardirali kraje
po Siciliji in v Calabriji, med njimi Ca-
tanijo, Messino in Reggio. Nocoj je bil
izveden napad na Turin, kjer je prebivalstvo
imelo izgube, mesto samo pa znatno škodo.

V oporišče se ni vrnilo 6 naših letal.

Letalski napadi, ki jih omenja današnje
vojno poročilo, so povzročili naslednje, do zdaj
ugotovljene žrtve: v Cataniji 25 mrtvih in 63
ranjenih, v Leon Fortu 8 mrtvih in 2 ranjena,
v Reggio Calabria 3 mrtve in 2 ranjena, v po-
krajini Catanzaro, 32 mrtvih in 42 ranjenih, v
Turinu 101 mrtve in 205 ranjenih.

Glasovi o položaju na vzhodnem bojišču

Berlin, 14. julija s. V dopolnilo k včeraj-
njemu nemškemu uradnemu vojnemu poročilu
v pristojnih berlinskih krogih pripominjajo,
da so se tudi včeraj nadaljevali boji na odseku
Bjelgorod-Orel nazivlje slabemu vremenu, za-
radi katerega je silovitost preteklih dni neko-
liko popustila. Severno od Bjelgoroda se je
nemškim četam kljub mnogim sovjetskim pro-
tinapadom posrečilo vdreti štiri kilometre glo-
bok v sovražnikove boje črte ter zavzeti
nekaj vojaško važnih točk. Sovjeti kar naprej
posiljajo v bojni metez nove moči, da bi zama-
šili vrzeli, ki so jih v njihovih vrstah napravili
nemški napadi. Slabša letalska moč in neugod-
ne razmere njihovih sedanjih postojank delajo
Sovjetom silne težave, tako da se kljub velikim
množicam bojnih sil ne morejo znebiti nemške-
ga pritiska. Čedalje bolj očito je, da skušajo
Sovjeti na vse načine priti spet do pobude, ki
so jo izpustili iz rok, ter zato uporabljajo ne-
znansko število čet, oklepnikov in letal. Stalni
nemški pritisk pa nasprotniku doslej ni dovolil,
da bi uredil ta načrt.

Berlin, 14. julija s. Glede velike bitke, ki
besni med Bjelgorodom in Orlom, piše vojni
dopisnik nemške uradne agencije, da se blizu
višku. Nemške čete so v poslednjih devetih
dneh prešle k odločnemu protinapadu ter v
hudih bojih prisilile sovražnika, da je vrgel v
boj vse velike sile, ki jih je zbral v zaledju
odseka, vzdolž katerega danes divjajo silovite
bitke. Vrh tega je moral nasprotnik poslati vsa
moštva in vojno blago z drugih odsekov in
zaledja, kjer niso bila bistveno potrebna. Po-
sledice bi zaradi tega utegnile biti prav hude,
če upoštevamo, da je odsek, vzdolž katerega
divjajo boji, ena najbolj ranljivih strateških
točk v sovjetskem obrambnem sestavu.

Zato bi nemški uspeh na tem delu bojišča

Zavezniki hočejo uničiti italijansko prosveto

Rim, 14. julija s. Neki švicarski list raz-
pravlja o mirovni pogodbi, ki bi jih Angleži in
Amerikanci dali Italiji, če bi ta podpisala svoj
konec z vdajo. List priznava, da so razumljivi
vsi pogoji razen tistega o šolskem pouku, ki je
docela nesmiseln.

Izjava o bodoči argentinski zunanji politiki

Buenos Aires, 14. julija s. Nova argentinska
vlada je dala izjavo, ki kaže, da se bo zunanja
politika Argentine najbrž prilagodila politiki
drugih ameriških držav.

V odgovoru na pismo dr. Guania, predsed-
nika medameriške komisije za politično ob-
rambo, argentinski zunanji minister admiral
Storin zatrjuje, da se argentinska vlada resno
zanima za vprašanje o pomoči, ki naj bi jo
Argentina dajala za varnost ameriške celine.
Omenja, da je vlada že izdala ukrepe, ki pre-
povedujejo skrivno radijsko poročanje. Poleg
tega pravi, da bi argentinska vlada rada za-
čela sodelovati z omenjeno komisijo in je za-
radi tega imenovala polnomočnega ministra dr.
Guillermu de Achavala za argentinskega za-
stopnika v njej. Komisija ima stalni sedež v
Montevideu. Minister pravi tudi, da bo vlada
razpravljala o 1. in 17. točki sklepov, sprejetih
na vseameriškem kongresu v Rio de Janeiro.
Ta poslednja točka se nanaša na nasprotnikovo
delovanje, nevarnosti Amerike, prva točka pa
priporoča pretrgati diplomatske stike z drža-
vami trojne zveze. Če bodo sklenili, da točke
17. ni mogoče uveljaviti brez uveljavljanja 1.
točke, je treba pričakovati, da bo Argentina
pretrgala diplomatske zveze z državami osi.

Politični pomen nasprotnikovega izkrcanja na Siciliji

Italijanski narod se je zaradi njega strnil za obrambo svoje skupnosti in nedotakljivosti svoje domovine

Ankara, 14. julija. s. Tasviri Efkar misli,
da je izkrcanje na Siciliji v političnem oziru
važnejše kakor pa v vojaškem, v kolikor se
je italijanski narod spričo tega izkrcanja strnil
za obrambo svoje narodne skupnosti in nedo-
takljivosti svojega ozemlja.

Budimpešta, 14. julija. s. Pod naslovom »Ju-
naški boj Italije« piše budimpeštanska uradna
»Ertesite« naslednje: V budimpeštanskih poli-
tičnih krogih se vedno z največjim zanimanjem
spremljajo vsa poročila o izkrcavalnih nastopih
angleških in ameriških čet na Siciliji. V istih
krogih poudarjajo, da je sovražnik že takoj po
po prvih izkrcavalnih nastopih naletel na naj-
trdovalnejši odpor čet obalne obrambe, ki se
jim je posrečilo na mnogih mestih sovražnika

potisniti nazaj. Sovražnik je moral priznati, da
se junaški duh, ki so ga pokazale italijanske
čete v številnih bitkah daleč od domovine in
v neugodnih okoliščinah ter pod pritiskom šte-
vilčno močnejših sovražnikovih sil, pokazal tudi
na domači zemlji v takšni obliki, ki prča, da
je ta narod odločen, braniti svojo domovino do
zadnje kaplje krvi navzlic vsem poskusom so-
vražnikove propagande, da bi nasprotnika po-
trla. Znova je zavladal duh rimskih legij. Ma-
džarska, ki jo vežeta z italijansko zavezniško
ljubezen in občudovanjem, z vsvo svojo dušo sledi
junaškemu boju prijateljskega naroda.

Carigrad, 14. julija s. Turški list »Džumhu-
riyet« razpravlja o ameriško-angleškem izkrcan-
ju na Siciliji in poudarja, da je italijansko

ljudstvo dobilo veliko zaupanje vase. Trdno je
odločeno, da se bo upiralo do zadnjega. Italija
je v svoji zgodovini doživela mnogo invazij,
katerim se je vedno hrabro in močno upirala.
Zaradi tega je treba pričakovati, da se bodo
tudi zdaj Italijani upirali do skrajnosti.

Stockholm, 14. julija s. V švedskem listu
»Dagens Posten« je napisal znani politični pisec
Ruefger Essen članek, v katerem pravi: »Na-
sprotnik je na italijanskih tleh, Tisto italijan-
sko ljudstvo, katero so vedno podcenjevali bo
svetu pokazalo, česa je sposobno. Zatrdo ga
ne bo lahko uklonili. Če vedenje italijanskega
naroda med sankcijami je pokazalo, kakšne
zaloge junaške odločnosti in poštrevnosti ima
tudi ljudstvo, ki je robato in priljudno hkrati,
kadar gre za njegovo narodno bodočnost.
Položaj je vedno isti: zavezniki ne morejo do-
biti vojne drugače, kakor če osne sile prema-
gajo na njihovem lastnem ozemlju ali v Evro-
pi. A če se jim to ne bo posrečilo, bodo tudi
vojno izgubili. Vdor na Sicilijo, ta ogromna ha-
zardna igra, je prvo nasprotnikovo stvarno
priznanje o pravilnosti te domneve.

Iz »Uredbenega lista«

Rim, 13. julija. s. »Oredbeni list« fašistične
stranke poroča: Fašista Manlio Geco, nadzornik
pri fašistični zvezi v Piacenzi, in Antonio Bua-
sina, član vodstva GUF-a v Zadrui, sta padla v boju
s partizani. Ranam, ki so jih dobili pri spopadih,
so podlegli fašisti: Michele Fasano, tajnik fašija v
Valoriatu (Cuneo). Mario Caminati, voditelj odseka
fašija iz Arzaga d'Ada (Bergamo), in Cellini Chiar-
rodi, voditelj fašistične skupine iz Riolo Vergato
(Bologna). Namesto Prima Fumeia, ki ga je Duce
poklical na drugo mesto, je postavljen za zveznega
tajnika v Trentu tovariš Rodolfo Andratia, ki se je
rodil v Levicu (Trento) leta 1912, in je vpisan v
fašistično stranko od 24. maja 1935 (po fašistovskem
naboru), doktor prava, prostovoljec v španski in
sedanji vojni, ranjenec, odlikovan z dvema bron-
stima kolajnama in tremi križi za vojaško hra-
brost, bersalierski poročnik in sedaj zvezni pod-
poveljnik GIL-a v Trentu.

Fašist Gicapasso Torre iz Caprare je imenovan
za ravnatelja revije »Italia d'oltremare«.

Fašistična slovesnost v Tirani

Tirana, 13. jul AS. Na veličastni zborova-
nju v gledališču »Savoia« je govoril zbranim faši-
stom zvezni tajnik, načelnik italijanskega zastop-
stva pri albanski vladi Ekse Cilenzi iz slovesno
proglasil v imenu Kralja in Cesarja in Duceja, da
je fašistična zveza v Tirani ustanovljena. Manife-
stacija se je razvila v navdušen izraz fašistične
vere. Navzoči so bili zastopniki albanske vlade,
albanske fašistične stranke in najuglednejše vo-
jaške in politične osebnosti iz prestolnice.

Bolgarija pripravljena in prepričana o zmagi

Sofija, 14. julija. s. Bolgarski vojni minister
general Mihov je obiskal industrijsko središče
Sepot, kjer je v tovarniških prostorih govoril
delavcem. Izrekel je trdno prepričanje v zmago
osnih sil in poudaril, da bo to tudi zmaga Bolga-
rije. Potem je nadaljeval: »Naša vojska ne
bo streljala na tistega, ki nas ne bo napadel.
Kdor pa si bo drznil dotakniti se Bolgarije, bo
dobil hud nauk, kakaj današnja Bolgarija je
močna in mogočna. Imamo vojsko, ki je po pri-
pravi in po oborožitvi enaka izbranim oddel-
kom osnih držav. Lahko smo trdno prepričani
o zmagi. Zanjto sta potrebna samo potrpežljivi-
nost in delo.

Skrb bolgarske vlade za Macedonijo

Sofija, 14. julija s. Predsednik bolgarske
vlade Filov ter predsednik Jopcov sta se v
spremlstvu več osebnosti vrnila v Sofijo s poto-
vanja po tistem ozemlju Macedonije, ki se je
vrnilo k Bolgariji. Na vsej poti je predsednik
vlade bil deležen domoljubnih manifestacij, ki
jih je prirejalo prebivalstvo. Posebno pomemb-
ne so te manifestacije bile v Skoplju.

Brž po prihodu v Sofijo je predsednik vlade
dejal časnikiarjem, da bodo macedonski
kraji deležni pri svojem gospodarskem in kul-
turnem razvoju kar najresnejše skrbi s strani
vlade. Poveljeval je veliko rodoljubje Mace-
doncev, o katerem se je med svojim obiskom
povsod prepričal.

Japonci hvalijo sicilisko obrambo

Tokio, 13. julija. AS. Ves tisk piše obežno o
bojih v Siciliji. Dnevnik »Nairku Simpo« podaja
mnenje japonskih vojaških krogov in pravi, da je
sedanji potek bojev na Sredozemskem morju zani-
miv tudi za vzhodno Azijo. Zdi se, da so opera-
cije na Sredozemskem morju v časovni zvezi z
boji v Rusiji in prav tako s sovražno ofenzivo
proti otokom Rendova, Nova Georgija in Nova
Gvineja. List pripominja, da je sovražnik na vseh
bojiščih sprožil istočasno ofenzivo, ki pa se ji
bodo države trozveze kar najučinkoviteje uprele.
List poveljuje pogum čet, ki branijo Sicilijo.

ga poročila pa dodajajo, da so bile vržene za-
žigalne in eksplozivne bombe na razne kraje,
zlasti še v kantonih Bern, Friburg, Vaud in
Neuchatel.

Nemška ofenziva pri Bjelgorodu in Orlu znatno napredovala

Vsi sovjetski protinapadi s hudimi izgubami propadli — 400 oklepnikov
uničenih, 103 letal zbitih — Na Siciliji se nadaljujejo ogorčene borbe —
Uspešen letalski napad na nekatere angleške kraje

Hitlerjev glavni stan, 14. julija. Nemško
vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole
uradno vojno poročilo:

Severno od Bjelgoroda je pridobil nem-
ški napad s podporo letalstva po zavrnitvi dveh
sovražnih oklepnih skupin nadalje na ozem-
lju. Protinapadi močnih sovjetskih pehotnih
in oklepnih oddelkov, poslanih iz drugih odse-
kov bojišča in iz zaledja, kakor tudi močni

razbremenilni napadi na področju zahodno in
severno od Orla so se zrušili ob najtežjih
sovražnikovih izgubah. Včeraj so oddelki kop-
ne vojske, SS in letalstva ponovno uničili 400
oklepnikov, 103 sovražna letala so bila sestrel-
jena v letalskih bojih in po zaslugi protiletal-
skega topništva.

Na Siciliji nadaljujejo osne sile ogorče-
ne borbe proti sovražniku, ki se je izkrcal na
otoku. Nemški in italijanski letalski oddelki
posegajo neprestano v borbe na zemlji in so
bombardirali izkrcavalno mornarico pred obalo
otoka, ki so ji prizadejali zelo hude izgube.
Nad Sicilijo in Sardinijo je bilo sestreljenih
23 sovražnih letal.

Na zapadu je oddelek težkih nemških boj-
nih letal preteklo noč z dobrim uspehom napad-
el pristanke in ladjedelniške naprave v me-
stu Great Grimsby. Nadaljnji letalski
napadi so bili usmerjeni na posamezne cilje na
področju Londona in na jugovzhodni angle-
ški obali. Eno nemško letalo se ni vrnilo s teh
napadov.

Letala za daljne polete so bila ponovno po-
slana v napad proti sovražnim ladjam, ki sta
bili dne 11. julija na Atlantiku zažgani. Eden
izmed teh velikih transportnih parnikov se je
že potopil, drugi je bil potopljen z bombnim za-
detkom. S tem je sovražnik izgubil dve ladji s
skupno 30.000 tonami.

Sedanji spopadi na Tihem morju — samo uvod v odločilno pomorsko bitko med Japonci in Amerikanci

Tokio, 14. julija. s. Mornariški sotrudenik agen-
cije »Domei« piše, da so hudi letalski boji, ki se
nenehoma odigravajo nad jugovzhodnim Tihim
morjem, samo nekaj uvod v pomorsko bitko za
oblast na morju v tem delu sveta. Bitka v Kul-
skem zalivu v noči od 4. na 5. julij in bitka 12. ju-
lja pri Colombagari, bitka, v kateri je brodoge
japonskih rušilec prizadejalo Amerikancem hude
izgube, se lahko smatra kot začetni bitki še
hujših spopadov.

Izgube, ki so jih utrpeli ameriške sile pri tem,
so skledico na tehnični moči na tem področju same
po sebi potegnile na japonsko stran. Navzlic temu da
Združene države uporabljajo močne pomorske sile,

japonska mornarica zaradi stalne budnosti vendar-
le lahko preseneča sovražnika in mu z razmeroma
majhnimi silami zadaja hude izgube.

V nočni bitki v Kulskem zalivu je brodoge
japonskih rušilec hitro potopilo šest ameriških
vojnih ladij, med katerimi so bile tudi križarke vr-
ste »Santafe« in »Helena« ter rušilec vrste
»Strong«. Severno od Colombagare pa v boju
z ameriškim oddelkom, v katerem so bile najmanj
štiri križarke, japonske sile potopile dve kri-
žarki, zažgale pa potem še naslednjo in zadnjo. Po-
leg tega so 11. julija japonska letala nad Novo
Gvinejo sestrelila nad 24 severno-ameriških letal
od štirideset, ki so se bila dvignila, da polete ja-
panskim napadalcem nasproti.

Poročajo tudi, da se morajo Amerikanci bo-
riti z ozemelskimi težavami ter da trpe zaradi
malarije.

Vrsta izkrcanj, ki so jih severno-ameriške sile
izvedle od 30. junija dalje na Salomonskih otokih,
je samo nadaljevanje velikega boja Združenih ame-
riških držav, da bi si priborili oblast na morju, so
naslednji:

1. Amerikanci hočejo prodreti japonske bojne
črte na južnem Pacifiku, in sicer na točki med
vzhodno Novo Gvinejo in Rabaulom na Novi Bri-
tanijski. To pa je mogoče doseči le, če imajo oblast
nad morjem, ki je za njihoven hrbtom.

2. Amerikanci kaj dobro vedo, da bi bil kakr-
šen koli uspeh v tem boju za predor samo začra-
sen in da potrebujejo, če hočejo ta uspeh izkori-
stiti, trdna oporišča, ki bi jim omogočala začetni
bojem v velikem obsegu.

3. Oblast nad morjem je nujno potrebna, če
hočejo obdržati oskrbovalne proge.

Ti stalni spopadi na Salomonskih otokih mo-
rajo nujno privedi do odločilne pomorske bitke
med japonskimi in ameriškimi pomorskimi silami.
Lahko rečemo, da se je ta pomorska bitka že za-
čela in da so v njej Amerikanci utrpeli že hude
izgube.

Angleške bombe na švicarsko ozemlje

Bern, 14. julija. s. Uradno poročajo, da so an-
gleška letala prednočnim med polnočjo in eno le-
tela nad Švico. Eno teh letal se je zaletelo v hrib
in se raztreščilo. Bil je to štirimotorni. Vseh pet
ljudi, kolikor jih je bilo na njem, se je ubilo. Ne-
kaj bomb so letala vrgla na področje rigiberske
občine v bernskem okrožju. Razdejanja je tam ena
hiša, druga pa se je vžgala. Nekaj bomb je padlo
tudi v Flamattu in v grindelwaldski pokrajini.

Bern, 14. julija s. Švicarski večerni listi so
objavili poročila iz raznih švicarskih krajev,
ki so jih v predpretekli noči zadela bombe an-
gleških in ameriških letal. Ves tisk sodi, da
gre za eno najhujših kršitev, ki jih je angleška

letalska sila zagrešila nad švicarskim ozem-
ljem. List »Neue Zürcher Zeitung« je prinesel
zemljevid, na katerem so označeni vsi zadeti
kraji. Kakor je bilo že pisano, je dvojce angle-
ško-ameriških štirimotornikov padlo na švicar-
ska tla in enajst letalec je prišlo ob življe-
nje. Vržene so bile bombe, ki so povzročile
hudo škodo v bližini Savignya pri Lozani ter
pogle drugih omenjenih krajev še v Geneviesu
sur Corano in kantonu Neuchatel.

Bern, 14. julija s. Poročajo, da se je še ne-
ko drugo angleško letalo zaletelo v goro blizu
Sionu v dolini reke Rohne. Od sedmih mož
posadke so ostala le še zgoljenela trupla. Dru-

Poljši lov v dobrépoljskih gozdovih

Že Jurčič je opisoval lov na polhe, ki je zaradi svoje romantike med ljudstvom tako priljubljen

V dobrépoljski okolici je bil že od nekdaj zelo razvit in priljubljen poljši lov. To pa zato, ker ta glodalec v veliki množini oživlja naše gozdove, pa tudi zato, ker daje izvrstno pečenko in lep kožušek.

Zdi se, da sedanji rod ni več tako navdušen za poljši lov, kot so bili naši stari očanci. Vendar je tudi še dandanes precej razvit poljši lov. Nekateri naši mlajši moške so poleg nekaterih že postarnih mož zelo spretni in izveščani v tem poslu.

Ze večkrat sem slišal govoriti tega ali onega polharja, da ne hodi na lov toliko zaradi pečenke ali zaradi kože, temveč vleče ga lov sam. Poznam izvrstnega polharja, ki ujete polhe odere, kožo shrani, a meso razda sosedom.

Na vprašanje: »Čemu pa bodiš na lov, ko ne ješ polhov?« reče: »Večjega veselja nimam, kakor ko grem zjutraj po pasteh pogledat, pa vidim, da visi skoraj iz vsake škatle poljši rep.«

Vsakemu pisatelju, n. pr. Jurčiču, sta se zdela polh in poljši lov poetična, tako da si ne more človek misliti lepšega in prijetnejšega, kakor če se je udeležiti zanimivega poljšega lova. Temna noč in samotni gozd mu vzbujata živo domišljijo. Zraven pa tiho praskanje in drljanje te živalce po drevesni skorji. To je tudi tisti vzrok, da stari in mladi polharji ljubijo poljši lov nad vse.

Polšje pasti, ali kakor pri nas pravijo, »polhove škatle«

delajo poljši lovci sami doma v zimskem času. Po njihovem mnenju je najboljši les za te škatle hrskov, ki je lepo rdečkaste barve in ima tudi nek posebno prijeten vonj. Polharji pravijo, da se polhi najraje love v pasti, ki so narejene iz hrskovega lesa.

Ze jeseni si vsak polhar pripravi potreben les. Poseka kje kako hrskov, ki mora biti tako debela, da jo prekolje na četrti. Ko je hrskovo deblo prišel domov, ga prekolje na štiri dele in potem obdela, da je vsaka preklana četrti lepo štirioglasta. Tako pripravljen les spravi na podstrešje, da se osuši.

Naši polharji, posebno oni, ki so prav spretni v poljšem lovu, poznajo že v jeseni po brsti drevja, če bo spomladi kaj cvetelo ali ne ter če bo obrodil žir na bukvah in gabrih ali želod na hrastih. Ako opazi polhar lov, tedaj si večkrat že tisto zimo prej popravlja stare pasti in napravi nekaj novih.

Ko je jeseni glavno poljško delo dovršeno, pripravljena stela za živino in dovolj velika skladišnica drv za zimo, se naši možje lotijo poprave raznega orodja: grabelj, precek, kosilšč in tudi polhovih škatel. Skoraj v vsaki hiši imajo skobeljnik, da lahko tako orodje popravljajo ali tudi na novo napravljajo. Na skobeljniku polhar lepo poobla omenjene hrskove tramičke, ki so nekako 8 cm visoki in 6-7 cm široki. Potem jih s svinčnikom zariše in z dletom izdoble. Notranja odprtina pasti je 8 cm dolga, 4 cm visoka in 8 cm globoka, ter ima na zgor. in spod. koncu vrata, ki se odpirajo in zapirajo kakor predal po narejenih tirih. Zgor. nja vrata imajo pritrjeno raztegljivo pero, katero naredi domači kovač. Pero mora biti tako močno, da lahko polha zadavi, ko pomoli svojo glavo v past in blastne po nastavljeni vabi. Vsaka past ima tudi do 15 cm dolg, malo upognjen rep, ki služi v ta namen, da jo lahko polhar s pomočjo dolge prekle obesi na drevo, kamor se mu zdi prav. Vsaka past ima tudi dve luknji v repu. Ena je takoj v začetku tega repa, v katero polhar nastakne prekle, druga je pa na koncu tega repa, ki služi v ta namen, da polhar skozi pretakne vrvice, na katero nabere več škatel, ko gre na lov ali z lova. Vsaka past ima na prednjem koncu, dober centimeter od dna, štirioglasto luknjo, v katero je vtiaknjena tako imenovana »bigelca«, ki ima na vnanjem koncu zarezo, v katero pride, ko se past nastavi, 4 cm dolg, v sredi pod gornjim pokrovom pritrjen kos železa, ki si ga polharji najraje napravijo iz starih dežnikov. Na drugem koncu je ta bigelca ošpičena, kamor se natakne vaba. Ko polh pomoli glavo v past, zgrabi z zobmi za vabo in jo

potegne k sebi. S tem se bigelca znotraj vzdigne, zunaj se pa poniža, železni žebelj se iz zareze izmakne, past prime polha za vrat in ga zadavi.

Poljši lov se pri nas prične takoj v začetku meseca kimavca in traja včasih do srede meseca vinotoka. Ni vsako leto enako s tem lovom, kakršna je pač jesen. Ako je jesen topla, so polhi dalj časa zunaj, ako pa je zgodnja slana, in to več dni po vrsti, se polhi tudi prej umaknejo v svoja dupla in zlabore.

Takoj v začetku meseca kimavca našim polharjem kri zavre,

ko zagledajo pod kako bukvijo ali gabrom luščine od žiru. Pravijo: »Tam v oni stelnici ali onem lazu že polh doli meče.« To je nekak alarm za naše polharje. Takoj poščejo svoje pasti, ki jih imajo nabrane na trti ali vrvi in v shranjene kje pod streho.

„SVET“ bo nova sila zanimiva knjižna zbirka

Najprej vse pasti po vrsti preizkusijo, ako vse dobro delujejo. Morebitne nedostatke takoj popravi. Če je pero slabo, ga je treba z novim nadomestiti. Marsikatero bigelco je treba na novo napraviti. Tako pregledane in popravljene polhove pasti lepo razvrstijo po klopi in jih vse, zunaj in znotraj, z lahkim oljem namažejo, da zgube duh po plesnobi in da dobe nekaj svež vonj. Ker so skoraj vse pasti iz hrskovega lesa, postanejo, po tem ko so z oljem namažene, vse lepo rdečkaste. Nekateri primešajo olju tudi stoltenih žebic, da pasti prijetno diše, ker po mnenju polharjev že duh privabi polhe.

Naj bo na tem mestu omenjeno, da sta včasih kar po dve pasti skupaj. Takim pravijo »stop-larce«. Ker so naše vasi blizu gozdov, hodijo polharji posamič na lov. Ako gredo na bolj oddaljena lovišča, jih gre po več skupaj. Tedaj prečuejo vso noč na lovu.

Takole jesenski čas, okrog štirih popoldne, zadene tak posamezni polhar na ramo svojo vrečo s pastmi. V vsako past je že prej nasadil na bigelco želod in ga namazal z oljem za vabo. V roke vzame tudi svejnik ali sključek (velik kriv nož) in jo ubere v gozd polhom staviti.

Vsak tak posamezni polhar ima navadno svoje posebno lovišče, kamor hodi vsako leto na isto mesto polhom staviti. Ko pride na kraj lovišča, najprej z vejnikom naseka dolgih prekel. Nekateri morajo biti tudi po osem metrov in več dolge, kakor je pač visoka drevesna krošnja, kamor nastavi svojo past, in je deblo gladko in brez vej. Za prilikavo in krivenčasto drevje pa zadostuje krajša prekla.

Ko torej naseka prekel, jih z nožem na tanjšem koncu ošpiči in natakne nanje pasti, ki jim prej raztegne pero in uredi vabo v njih. Zelo previdno jih obesi na veje, in sicer tam, kjer misli, da je najbolj ugodno mesto zanje.

Izurjen polhar natančno ve, po kateri veji polh najraje hodi in kje ima tako imenovano »stelinco«, da ravno ondi obesi past, in redkokdaj se pripeti, da bi se varal ter polha ne dobil.

Tako se tak posamezni polhar zamudi, da nastavi vse svoje pasti, prav do mraka v gozdu. Drugi dni, ako vedno nastavi na istem mestu, je delo prej opravljeno, ker mu ni treba prekel sekati in porabi one od prejšnjega dne. Ko so pasti nastavljene, se vrne v mraku domov. Drugo jutro gre zarana, vsaj ob štirih zjutraj ali najpozneje ob petih v gozd gledat, kaj se je ujele. Prigodi se pa tudi, da pride pred njim že kak drug nepridiprav in mu včasih pobere polhe iz pasti ali pa polhe s pastmi vred.

Ko pride zjutraj polhar do prve stave in vidi, da visi iz pasti

tolsto polhovo telo s košatim repom

mu od veselja kar srce zaigra. Čez dan ne pusti nobene pasti na drevju, ampak vse nese vsako jutro domov. To je torej en način tega lova, ko hodi vsak posameznik na svojo roko polhe lovit.

Včasih se zmenijo pravi poklicni polharji, da bodo šli skupaj na lov na določen kraj. Toda tudi ti pobere svoje pasti skupaj že sredi popoldneva in se odpravijo vsak s svojo vrečo na rami na dolenjeni kraj v gozdu. Navadno jih gre po štiri, pet, pa tudi po osem in še več skupaj. Poleg pristnih polharjev gre tudi več takih iz radovednosti, da se seznanijo s tem zanimivim lovom. Včasih se pripeti, da pride kak večji gospod iz Ljubljane ali od drugod in se jim pridruži, ker se hoče prepričati, kako se vrši ta lov.

Ko pride vsa družba na določen kraj pod vodstvom večjega polharja, navadno globoko v gozdu v kaki globeli, ki je kolikor toliko zavarovana proti vetru, si najprej zakurijo ogenj. Nato gredo pasti nastavlja. Polhar-vodnik, ki mu je že od prej znan ves teren, daje razna navodila, kam in kako naj se nastavi. To se jim hitro posreči, pasti so nastavljene in vsa družba se potem kmalu zbere okrog ognja. Tukaj mi je še omeniti, da na takih poljših pohodih, ki trajajo vso noč, love polhe še na nek drug način, namreč v tako imenovanih polšnjah.

V vsakem gozdu je gotovo po več takih polšnih, t. j. podzemeljskih poljših brlogov in rogov, v katerih se podnevi polhi skrivajo. Izurjen polhar ve za vse izhode iz takih rogov, ki so navadno v kaki globlji med koreninami in kamenjem. Za ta lov ima posebno past, ki je opisani škatli precej podobna, samo da je večja, in katero zna umen polhar tako nastaviti pred poljši rov in tako zaloziti s kamenjem, da polh ne more drugače iz rova ven kakor prav skozi past. Kadar je posebno dober lov in se ujete polhi sproti pobirajo iz takih pasti, pa se pasti znova nastavljajo, se včasih v eni sami noči ujame v eno past po deset, petinajst, celo dvajset polhov.

Ko se torej polharji zbero zopet pri ognju in razvežejo svojo brašno, — posebno nepolharji-izletniki imajo s seboj kaj mesnine s kruhom in raznim žganjem — se malo odtlačajo z božimi darovi. Ko se gozdna narava nekako umiri, se kmalu začne drendati s polhi. Brezskrbni polh nekako prha, ko dirja po drevesnih vejah. Naši polharji pravijo temu prhanju, da polhi kišejo. Živalce so vsele in poskočne, ne vedo, da preži v rogovih nanje požrešna polhova past, ki čaka polha, da potakne vanjo svojo glavo ter da ga zadavi.

Razumljivo je, da se ob takem nočnem lovu pri ognju veliko govori o polhih, o raznih resničnih in izmišljenih poljših lovih. Mnogovrstne polharške pravljice se naslanjajo na vraga, ki je domača me Slovenci še iz starodavnih časov, kakor nam poroča Valvasor. Take pravljice se prekinejo takrat, ko gredo iz pasti pobirat in jih znova nastavljati.

Skoraj vselej nočni poljši lovci peko na žerjavici krompir, ki ga potem s slastjo pojedjo in zalivajo z žganjem in drugimi dobrotami, kar jih premorejo njihovi nahrbtniki, tako da jim kaj kmalu mine jesenska noč. Tak nočni lov sejenja, ko se jutranja zarja začne žariti izmed drevesnih debel. Navadno se taki večji nočni poljši lovi vrše v noh od sobote na nedeljo, to zaradi tega, da se nedeljski poljši lovci drug dan lahko naspe.

Poljši lov traja navadno do polovice meseca oktobra, ako je ugodna in lepa jesen. Strašni polharji hodijo tako dolgo, dokler se kakšen polh ne ujame. Ko se pa poskrijejo polhi zaradi nastalega mraza v svojih brlogih, se pa večkrat ujame v nastavljeno past kakšna miš, ki naznanja, da je za tisto leto poljšega lova konec.

Ko polharji prinesejo zjutraj polhe domov, jih oderejo na meh. Kože nabere na žimo ali motvoz in jih obesimo na eteno blizu peči, da se lepo osuše. Razume se, da so vse obrnjene narobe pri sušenju, ker so polhi na meh odrti. Ko so pa suhe, jih nabere vse skupaj v veliko butaro, ki čaka na kupca, da jih ustroji v krzno, ki se potem porabi za polhovke ali pa tudi za ovrtnike in razne podloge pri oblekah.

Polšje meso je dobrega okusa

in pride pri naših polharjih na mizo s krompirjem, zeljem ali pa s krompirjevim žganjem. Tudi se dela iz poljšega mesa okusna obara. Mast pa skrbno oberejo od mesa in jo raztope in nalijejo v steklenice. Mast slovi pri naših ljudeh kot izvrstno zdravilo pri raznih živinskih boleznih, posebno pri boleznih svinj jo imajo v čisti. Polšja mast se tudi lahko proda v lekarnah po razmeroma visoki ceni.

Kape polhovke izdelujejo prav lepe oblike v naših krajih, in sicer v Zdenski vasi, kjer so pravi strokovnjaki v tem poslu. Ne zna namreč vsako izdelavati teh kap. Prvi pogoj je, da so polhovke kožice pravilno ustrojene, da jih moli ne jedo, drugič pa morajo imeti pravo obliko, tako da se možak s polhovko zares postavi.

Ljubljana

Koledar

Sreda, 14. malega srpana: Groznat, spoznavalec; Bonaventura, škof in cerkveni učenik; Fokas, škof in mučenec.

Četrtek, 15. malega srpana: Henrik I., cesar; Vladimir, kralj; Ignacij Azevedo, mučenec.

Obvestila

Lep zgled odraslim je te dni dal 10-letni učenec 3. razreda vodnice, Rajko Turk, sin našega uglednega človeka. Ko se je dečko pripravil, da kot odlični harmonikar nastopi pri otvoritvi otroškega parađiža, je izročil organizatorju priraditve izredno redke in zanimiv ključ, ki ga je našel na dvorišču za zidom hiše na Sv. Petra c. 49. Ključ je seveda zarjavljal, vendar pa navzlic visoki starosti še prav dobro ohranjen ter kaže vse značilnosti ključev iz gotške dobe. Posebno je zanimiv zaradi svoje nenavadne dolžine 34 cm. To za Ljubljano prav dragoceno zgodovinsko redkost je mladi Rajko Turk podaril mestnemu muzeju ljubljanskemu ter tako dal najlepši zgled odraslim, kako se je treba zanimati za najraznovrstnejše etarine, kako jih je treba varovati, posebno pa, kako jih je treba zbirati in si prizadevati, da pridejo v javno zbirko. Vse to je dečko vestno izpolnil ter storil še več kot javne zbirke zahtevajo, ker je prostovoljno in brez odškodnine odstopil to važno najdbo mestnemu muzeju. Povedati pa moramo o njem, da se je izkazal s svojo harmoniko že tudi pri skušnji za otvoritev Otroškega parađiža, ko je vse otroške igre vodil s svojim instrumentom. Toda pri otvoritvi sami se je izkazal tudi za dobro vzgojenega kavalirja, ko je svoj že prej določen prostor na vozičku poleg ženina in neveste odstopil znatno manjši tovarišici v narodni noši. Seveda je tudi sam oblekel častljivo starodavno nošo ter bi se bil gotovo tudi rad postavil z njo na občudovanem vozičku. Dobrotnik mestnega muzeja in dobro vzgojeni bistri dijaček Rajko Turk zasluži za oboje javno pohvalo, predvsem mu pa županstvo za darilo mestnemu muzeju in za sodelovanje pri mladinskih prireditvah izreka zaslužno pohvalo in najtoplješe zahvalo.

„SVET“ bo nova sila zanimiva knjižna zbirka

Vse rejce goveje živine, ki popisa do danes še niso napravili, poziva mestni kmetijski odsek, naj v izogib strogo določenih kazni nazonijo število in težo goveje živine najkasneje do vključene sobote, 17. t. m., pri kmetijski odesku mestnega gospodarskega urada v Pucinijski (prej Knaflijski) ulici št. 2. Če bo po tem roku ugotovljeno, da imajo rejci nepriljavljeno živino, bo proti njim postopano po uredbi Visokega komisariata o prijavi in zapisi živine, ki je objavljena v »Službenem listu« 44, dne 2. junija t. l.

Ljubljansko gledališče

Drama:

- 14. julija, sreda, ob 19: »Nevesta s krono«. — Red Sreda.
- 15. julija, četrtek, ob 19: »Nevesta s krono«. — Red Četrtek.
- 16. julija, petek, ob 10: »Mali lord«. Zaključna mladinska predstava za Gill.
- 17. julija, sobota, ob 19: »Nevesta s krono«. — Red A.

Opera:

- 14. julija, sreda, ob 19: »Madame Butterfly«. Premierski. — Gostovanje Zlate Gjurgjenčeve.
- 15. julija, četrtek, ob 19: »Tiha voda«. Red A.
- 16. julija, petek, ob 19: »Prodana nevesta«. Red Četrtek.
- 17. julija, sobota, ob 19: »Madame Butterfly«. — Red B.

„SVET“ bo nova sila zanimiva knjižna zbirka

Ribnica

Ilustriran Quo vadis, ki je izhajal v »Slov. domu« in bo izšel kot samostojna knjiga, lahko naročite v podružnici »Slovenca« vsako nedeljo dopolne v ribniški mlekarni, med delavnikom pa v trgovini Govže Anica. Prav tam blagovolite poravnati zaostale naročnine. Sprejemajo se oglasi in osmrtnice za naše liste.

Knjiga, ki jo boste brali in gledali,
je »QUO VADIS« —
naš roman v slikah.

Al Cine UNION proseguono con grande successo le repliche del film V kinu se nadaljujejo z velikim uspehom reprize filma

Kolumb odkriva Ameriko

Sobota, 22. decembra. — Čim se je zdanilo, je dal Kolumb razpeti jadra, da bi nadaljeval svojo pot proti otokom, na katerih je bilo po mnenju Indijancev veliko zlata, na nekaterih baje celo toliko, da ga je bilo več kakor prsti. Toda vreme mu ni bilo naklonjeno in zato se je moral vrniti v pristanišče. Pač pa je poslal ven čolne, da so šli z mrežami lovit ribe.

Gospodar te zemlje, ki je imel pod oblastjo naselje in okolič, mu je poslal naproti velik čoln, na njem pa polno ljudi in enega prvih služabnikov. Prosili so ga, naj s svojimi ladjami obišče njegovo bivališče. Obenem je dal sporočiti, da mu bo dal na razpolago vse, kar ima. Odposlanci so mu prinesli v dar tudi pas, na katerega je bila vdelana maska z dvema zlatima uhljema iz točenega zlata, z jezikom in nosom. Ker pa je to ljudstvo zelo dobrosrčno in silno rado da, kar ga kdo prosil, in ker jim je v veliko veselje, da kdo od njih kaj zahteva, so jih pustili do ladij, da so pas izročili malemu mornarju, potem pa s svojimi čolnom odveslali proti kapitanski ladj, da bi izpolnili svoje poslanstvo.

Preden je Kolumb mogel razumeti, kaj bi radi povedali, je pretekle precej časa. To pa zato, ker njegovi Indijanci niso mogli razumeti otokanov zavoljo njihovega malce drugačnega izražanja, končno pa se jim je s pomočjo naglih kretanj in znamenj le posrečilo, da so razumeli povabilo, ki so ga domačini prinašali.

Tedaj je Kolumb sklenil, da bo v nedeljo odšel, dasiravno na ta svetl dan ni imel navade razpenjati jader, pa ne morda zaradi nevarnosti, pač pa iz razlogov pobožnosti in spoštovanja. Ako pa se je odločil za nedeljo, pravi sam, se je to zgodilo zato,

ker upa, da bodo ti ljudje zavoljo dobrih lastnosti, katere kažejo, postali kristjani in podaniki kastilskih vladarjev, in kot takšne jih sedaj že smatra. Prav tako upa, da bodo z ljubeznijo služili kralju in kraljici, zato jih ima pa tudi rad in se trudi, da bi jim ustregel kolikor se le da.

Preden pa je odpotoval, je poslal šest svojih mož v neko veliko naselje, oddaljeno za tri morske milje proti zahodu, zavoljo tega, ker se je bil poglavar tega kraja dan poprej javil pri Kolumbu in mu povedal, da ima nekaj kosov zlata. Ko so kristjani prispeli tja, je poglavar dal roko notarju, ki je bil eden izmed šestih odposlancev in je imel dolžnost prepričati, da bi storil Indijancem kaj hudega. To je bilo potrebno zaradi tega, ker so domačini silno pohlevni in dobrasrčni, Španci pa pohlepni in nenasični in jim ni bilo dovolj tistih stvari, katere so dobivali v zameno za steklene reči in druge brezvredne stvarce, pač pa so hoteli, ne da bi dali kaj v zameno, Indijance oropati vsega, kar so imeli, čeprav jim je takšno početje Kolumb strogo prepovedal. Čeravno je bilo vse, kar so Indijanci mogli dati, z izjemo zlata kaj malo vredno, vendar je spričo njihove darežljivosti — saj so za šest steklenih jagod dajali kar kos zlata — prepovedal, da bi sprejel kakršen koli predmet, ne da bi jim dali v povračilo ali zameno kaj drugega.

Poglavar »kačilo« je podal roko notarju in ga ob spremljavi vsega ljudstva, ki se ga je obilo nabralo, popeljal v svoj dom in postregel kristjanom z jedjo, Indijanci pa so jim prinašali v dar številne izdelke iz bombažnega tkiva in veliko bombažnega predvaja. Ko jih je zvečer odpustil, jim je kačiko dal tri silno debele gosi in nekaj kosov zlata. Za njimi pa so stopali številni Indijanci in jih spremljali na povratku, v rokah pa nosili reči, katere so jim bile darovane. Hoteli so kristjane ponesti celo na rokah, kar so tudi storili, ko je bilo treba prebresti reko in nekatere močvirne kraje.

Kolumb je naročil, naj kačiko nekaj podare. Poglavar je bil silno zadovoljen, kakor je bilo tudi njegovo ljudstvo. Vsi so

resnično verovali, da so tujei prišli z neba in zato so bili strašno srečni, da so jih videli in se z njimi srečali.

Samo na ta dan je prispelo do ladij več kakor 120 domačinskih čolnov, polnih ljudi, katerih vsak je prinesel kak stvar s seboj. Posebno so prinesli veliko svojega kruha, rib, vode v lončenih vrčih, različna semena redkih dišav in drugo. Neka zrnca teh dišav so metali v skodelice vode in jo potem pili. Indijanci iz Kolumbovega spremstva so dejali, da je to sveta stvar.

PROTI KRALJESTVU GUAKANAGARI.

Nedelja, 23. decembra. — Ker ni bilo vetra, Kolumb ni mogel odpluti proti deželi tistega poglavarja, ki ga je prišel prositi, naj ga obišče, pač pa je dal trem indijanskim odposlancem, ki so ga tukaj čakali, da bi mu bili za vodnike, za spremstvo nekaj čolnov, na njih pa več mornarjev in notarjev morske odprave.

Medtem ko se je odposlanstvo pripravljalo na pot, je Kolumb odposlal dva izmed svojih Indijancev v naselja, ki so ležala v bližini kraja, kjer so bile lade zasidrane. Ta dva sta se pozneje vrnila v družbi nekega drugega poglavarja, ki je zagotavljal, da se nahaja na tem Španskem otoku veliko zlata. Pristavil je tudi, da prihajajo tja po zlato tudi od drugod in da ga dobe toliko, kolikor si ga žele. Medtem pa so prihajali še drugi domačini in potrdili, da je tam mnogo zlata. Zraven so odkrili tudi način, kako se zlato nabira. Kolumb je s težavo razumel njihovo pripovedovanje, pač pa je bil prepričan, da mora biti tukaj veliko te dragocene kovine in bi je nabral obilo v primeru, ako bi se mu posrečilo odkriti kraj rudokopa. Takaj ponavlja Kolumb svoje prepričanje v obstoj in obilje zlata in pristavlja, da je v treh dneh tukajšnjega svojega bivanja zbral precej zlata in zato ne more verjeti, da bi prihajalo semkaj od drugod.

76.

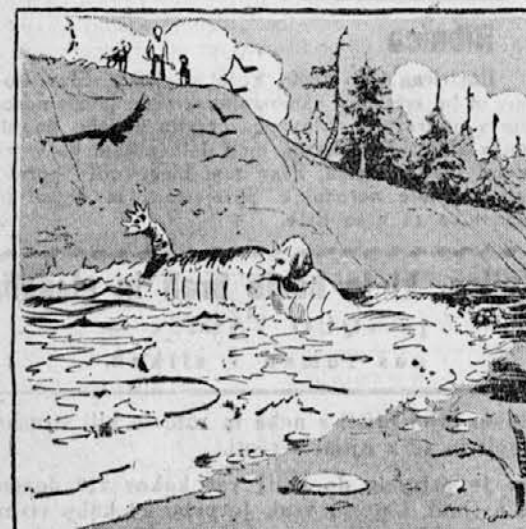
Psa sta ročno odskočila in tedaj je volar silno zamahnil: sekira je v zmajevem vratu zasekala globoko rano, iz katere je brizgnil curek krvi. Zdjenci se psa zakadita v usek in mesarita prap po mesarsko; nato znova odskočita. Najmlajši zamahne drugič, tokrat po drugi strani vratu. V novo rano se zopet zakadita psa in mesarita, mesarita, da se je zmaj tuleč se premetal po reki.

77.

Zdjenci se je psoma zazdelo, da je vrat z obeh strani že dovolj razmesarjen; znova odskočita z vratu. Najmlajši brat se zdaj vzpne in tako silno zamahne, da bi pod njegovim usekom morala pasti tudi mlada smreka, ne pa zmajev vrat; sekira se zaseka v vrat in po tleh pade zmajeva glava — odsekana. Kri pa je kar brizgala rdečih curkih na vse strani.

78.

Ogromno zmajevno telo se je sunkovito stresalo in se zrušilo v reko Dravo; tam je še vztrepetavalo in se po smrtnem sunku stegnulo. Zajezeno vodovje je zmajev truplo uravnalo v svoj deroč tok in tedaj se je razdrl ogromen jez, ki ga je bil prej doignil zmaj. Zajezeno vodovje se je sprostito in jelo zmajev truplo počasi valiti po globoki strugi krvave reke Drave.

Če ste naročnik Slovenskega doma, dobite naš »QUO VADIS« v knjigi že za 25 lir!

»SLOVENSKI DOM« izhaja vsak delavnik ob 12. Urejuje: Mirko Javornik. Izdajatelj: inž. Jože Sodja. Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič, vsi v Ljubljani. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Ljudska tiskarna, Kopitarjeva 6. Telefon 40-01 do 40-05. Mesečna naročnina 11 lir, za tujino 20 lir. — Posamezna številka 50 cent.

»Vsaka hiša strelni jarek, vsako srce zid!« Boj, ki se bije na italijanskih tleh, je čisto drugačen kakor boj v francoski Severni Afriki, kjer je peščica izdajalcev izročila napadalcu vso oblast

Po skrbni pripravi je sovražnik napadel Sicilijo, junaško deželo sicilijskih večernic, ki je v vseh zgodovinskih dobah varovala z neomajno vero in odločnim srcem svoja stara izročila junaštva in slave.

V tem odločilnem trenutku je vsak Italijan pri vernih Sicilijancih, pri slavni bojovnikih na otoku, ki je v tej vojni in vedno doprinesel veličastne dokaze svojega gorečega bojovniškega zagona, svojega neuklonljivega bojnega duha in svoje volje do zmage.

Sovražnik je močan in pripravljen. Na obalah Severne Afrike je zbral velike sile za napad na naše obale. Nobenega dvoma ni, da se bodo naši neustrašeni bojovniki postavili napadalcu po robu z izredno hrabrostjo. Duh ponosnega naroda na tem slavnem otoku bo kos sovražnikovu prizadevanju.

Angleži in Amerikanci bodo morali ugotoviti, da Sicilija ni nezrel sad in da je volja ljudstva do zmage močna, granitna.

Vse italijanske in nemške sile so v bratski vzajemnosti orožja in src takoj stopile v boj s čudovitim pogumom in veliko izkušnostjo ter zagrizeno branijo otoške obale.

Anglosaški napad nas ni presenetil, zakaj sile italijanskega naroda so bile že nekaj časa mobilizirane, da bi sovražnik vsak svoj poskus proti italijanskemu narodnemu ozemlju kar najdražje plačal.

Sredozemlje je postalo bolj ko kdaj prej

vojno prizorišče, in Italija je poklicana, da vzdrži v orjaških naporih novih evropskih sil na položaju predstraže. Stopiti na italijanska tla, je za sovražnika zelo tvegana stvar, zakaj italijanski narod, ki stoji trdno okrog Duceja, je duhovno in stvarno pripravljen vzdržati tudi najtrši boj.

Demokratske države se bodo prepričale, da ni lahka stvar boriti se tako, da imaš morje za hrbtom. Spoznale bodo, da je boj, ki se bije na našem ozemlju, čisto drugačen, kakor pa je bil boj v francoski severni Afriki, kjer je peščica izdajalcev takoj odstopila napadalcem vse pravice in jim izročila oblast. Vsa, komur se le posreči stopiti na našo zemljo, pa čeprav samo za najkrajši čas, bo naletel na narod, ki je trdno odločen, drzniti si vse, samo da bi domovina doživela zmagovalavo.

Zadnji tehnični Ducejev govor je povedal, kakšna so čustva in kakšna je vera italijanskega naroda v bodočnost naše tisočletne omike. Močna, jasna in gromka beseda voditelja je globoko odmevala v srcih vsch. Domovina je napadena in Italijani so čudovito strnjeni, da jo branijo.

Nasproti nesramnemu in krvočelnemu sovražniku, ki hoče Italijo vzeti vse vire, vse možnosti gospodarskega udejstvovanja ter narod pahnuti v suženjstvo, je ves italijanski narod na nogah. Vsaka hiša je strelni jarek, vsako srce zid. (»Il Gazzettino«.)

Novo vojno obdobje na Sredozemlju Prepričljiv dokaz, da anglosaški napad na Sicilijo ni bil za osne sile prav nobeno presenečenje

Vojaske sotrudi lista »Donauzeitung« von Wülknitz je pred tednom dni napisal zanimiv članek o novem vojnem razdobju na Sredozemlju, zanimiv zlasti zaradi tega, ker nekako preroško napoveduje, kar se je zadnje dni odigralo na tem, brez dvoma danes najpomembnejšem bojišču, na katerem stoji Italija kot najtrdnjša in najponosnejša predstraža evropske celine. Von Wülknitz piše v tem svojem tehtnem članku med drugim naslednje:

Padeč Pantellerije in Lampeduze so Angleži in Amerikanci imenovali prvo poglavje bitke za Italijo. V Italiji sami pa so bili drugačnega mnenja. Videli so v padcu omenjenih dveh otokov čisto naravni konec afriškega vojnega pohoda, zakaj otoke v Sicilskem prelivu drži lahko samo tisti, ki ima v svoji oblasti afriško obalo. Na celotni razvoj dogodkov je

Italija odgovorila na svoj način

Vso južno Italijo je oklicala za vojni pas. Nista torej prišla v področje vojnih nastopov samo velika otoka Sardinija in Sicilija, temveč tudi bistveni deli italijanske celine, predvsem pokrajine Apulija, Kalabrija in Lukanija. Čim bližje so posamezne pokrajine bojni črti, tem temeljitejša so bila dela, ki naj služijo za obrambo pred sovražnikovim napadom. Na Siciliji so za obrambo najboljše poskrbeli. Vsak Sicilijanec je stopil v posebne oddelke, ki so določeni ne samo za izvedbo obrambnih del, temveč tudi za boj.

Angleško-ameriški nasprotnik ravna, odkar nastopa na Sredozemlju z največjimi silami,

po določenem »receptu«

Svojem letalstvu je dal nalogo, kakor jo imajo na kopnem vojaki, ki pred vsakim napadom sprožijo najhujši ogenj, kopenskimi in pomorskimi silam pa bi rad prepustil zasedbo po letalstvu razbitih sovražnikovih utrjenih postojank. Tako je bilo v Tuniziji, in tako je bilo tudi na otokih v Sicilskem prelivu. Kaže, da nasprotnik misli, da bo šlo prav tako tudi v bitki za Italijo, o kateri ne samo on, pač pa tudi italijanski narod govori kot o čisto določenem pojmu. Odkar sovražnik ni več treba uprizarjati velikih letalskih napadov na otoke v Sicilskem prelivu, se je njegova letalska ofenziva z vso silo vrgla proti Siciliji in Kalabriji. Pri tem ima predvsem namen pretrgati najvažnejše zveze med Sicilijo in celino, da bi tako

preprečila dovoz novih čet in orožja. Toda to bombardiranje ni brez nevarnosti, zakaj prav tako kakor v zahodni Nemčiji, tudi tu čutijo Angleži in Amerikanci, da v prvem obdobju te bitke postaja obramba vedno hujša.

Kljub temu pa se zdi, da se sovražnikovo poveljstvo prizadeva, kako bi načelo novo poglavje njihovega boja proti Italiji. (Poročilo je bilo napisano pred dobrim tednom. Op. uredništva). Opaža se zadnje čase posebno živahno udejstvovanje v Sicilskem prelivu. Ladijski promet je postal nenadno zelo velik. Ladijski sprevodi so stalno na poti. V severnoafriških pristaniščih se opaža živahna delavnost pri nakladanju ladij. Videli so med drugim tudi izkrcavalne čolne, zlasti pa posebne ladje za prevažanje tankov.

Za 333.000 ton ladij vrženih iz službe

A vsega tega niso ugotovili samo na ogledniških poletih. Italijanski tisk je podal pregled tega dogajanja in je objavil med drugim, da je bilo nič manj ko 50 sovražnikovih ladij s skupno 333.000 tonami mogoče vreči iz obrata, pri čemer je čisto vseeno, ali gre pri tem za potopljene ali pa za poškodovane ladje. Ta številka jasno pove, kakšna je danes slika na prostoru med Italijo in afriško celino. Sovražnik očitno zbira svoje sile, ki bi iz svojih izhodnih točk začele boj proti Italiji. Vsekakor mora sovražnik pri tem računati na

izgube, ki spominjajo na velike čase

ko so Angleži pošiljali svoje ladijske sprevode na Malto, a so jih osne sile v Sicilskem prelivu lahko ustavljale in potapljale. V oči pade število velikih ladij, ki tvorijo sovražnikove ladijske sprevode. Na splošno uporabljajo te velike ladje le za prevažanje vojaštva, kar potrjuje domnevo, da skuša sovražnik priprejati čim več čet na Sredozemlje, čet, ki so določene za napad na Italijo, kamor bi udarile s svojih izhodnih postojank. Zelo verjetno je, da bi bile te izhodne postojanke otoki v Sicilskem prelivu, utegnili pa bi igrali kot odskočna deska tudi Malta važno vlogo.

Pred nekaj dnevi se je angleški kralj s svojega nadzorstvenega potovanja po Sredozem-

lju vrnil nazaj v Anglijo. Menda si je pri tej priliki ogledal Malto. Zdi se, da je imel tam mnogo ogledati, kar spet potrjuje domnevo, da so se prav na Malto zbirale čete, ki naj bi izvedle napad na Sicilijo.

12. maja je prenehal odpor v Tunisu. Cele štiri tedne so sovražne sile potrebovale, da so zavojevale otoke v Sicilskem prelivu. Od trenutka, ko je v Afriki padel zadnji strel, je poteklo šest mesecev, ne da bi prišlo do neposrednega napada na južnem sredozemskem bojišču.

Z izkrcanjem čet še daleč ni vse opravljeno

Nasprotnik prav gotovo ni zbral tolikšnih sil na Sredozemlju zato, da bi jih pustil tu neizkoriščene. Zdi se pa, da bi njegovemu mnenju še ni nastopil ugoden trenutek za tvegani in veliki poskus. Napad na branjeno južno Italijo je zelo tvegana stvar. »Lavoro Fascista« gleda na to vprašanje takole: »Lahko se zgodi, da sovražnik stopi na naša sveta tla, toda to zanj ne bo lahko in s tem, da izkrcava svoje čete, še daleč ne bo vse opravljeno. Biti bo moral velike bitke tudi v notranjosti dežele, dolge bitke, v katerih morda ne bo imel varnih zvez s svojim zaledjem. Tedaj bo izvedel, kaj je italijanski vojak, ki brani svojo domovino in svoje ognjišče.«

Italijanski glas v bližajoči se bitki za Italijo razlikuje določena razdobja. Že izkrcanje samo bi bilo zvezano z velikimi težavami. Toda z izkrcanjem nastaja

veliko vprašanje napada na kopnem

Nasprotnik bo moral stalno zalagati svojo vojsko, in sicer čez morje, torej po poti, ki jo je lahko napasti. Izkrcanje z omejenimi silami pa je zelo nevarno zanj, zakaj manjše sile ne bi zadostovale, da izvajajo kakšno odločilno bitko. Angleži in ameriški vojaki, ki so na afriških tleh imeli opravka z osnimi silami, pa so se navajeni boriti le, kadar imajo veliko številčno premoč. Prave težave bodo nastopile šele tedaj, ko bo sovražnik stopil na italijanska tla. Ta prvi korak bo zvezan z žrtvami, ki ne bodo majhne.

Iz tega von Wülknitzovega članka se pač najlepše vidi, da anglosaški napad na Sicilijo ni bil za osne sile prav nobeno presenečenje.

Bajni sijaj starega Rima

njegovo razkošje in zaton, zraven pa junaštvo mladega krščanstva in njegovih mučencev ob ganljivi ljubezenski zgodbi Ligiile in Vincija — dveh mladih spoznavalcev nove vere, prikazuje

»Quo vadis«

roman v slikah
ki ga bo izdalo uredništvo »Slov. doma«. Knjiga bo obsegala 216 strani — v velikosti pol strani »Domoljuba« — samih slik in velja, če jo naročite z doplenico ali po zastopniku do 5. avgusta 1943:
mehko vezana 32 lir
v pol platno vezana 45 lir
na najboljšem papirju in v celjo platno vezana 85 lir
Če ste naročnik »Slovenskega doma« ali če do 5. avgusta postanete, dobite to veliko in lepo knjigo za 25 lir
Dnevnik »Slov. dom« velja na mesec 11 lir.
Naročila sprejema: Uredništvo »Slov. doma«, Ljubljana, Ljudska tiskarna, Kopitarjeva ul.

Vsak sedmi Moskovčan je bil l. 1937. Jud, prvi neko poročilo iz Helsinkija ter pripominja, da se Moskva sploh lahko imenuje judovsko mesto. Iz številčnih podatkov, ki jih to poročilo navaja, je razvidno, da je živel l. 1897. v Moskvi le kakšnih 8000 Judov, l. 1920. 28.000, 1923. leta 86.000, potem pa je začelo število judovskega prebivalstva v sovjetski prestolnici še hitreje narasčati in se do l. 1937. povzpelo na celih 450 tisoč. V Moskvi, ki je tedaj imela okrog 3,5 milijona ljudi, je bil vsak sedmi meščan Jud.

Skrivnosti z nevidnega bojišča

Vojunski spomini iz prve svetovne vojne

V političnih krogih pa, kjer so Müllerja sodili drugače in kjer je mož bil kaj malo priljubljen iz razlogov, ki sem jih bil že omenil, so kmalu pozabili nanj in ga niso več jemali v misel. Morda bi ga bili, če bi jim bili znani razlogi, ki so ga gnali, da se je tako na lepem odpovedal diplomatski službi in življenjski poti, ki je zvezana z njo. Toda niti mi, ki smo pripadali obveščevalnemu uradu, ne bi bili nikoli zvedeli, čemu je treba pripisovati tisti baronov bliskovit in na videz neutemeljen sklep, če ne bi bilo pomagalto naključje, kakor že tolikokrat. Po naključju se je ta zagonetka pojasnila, a šele čez dolga leta.

Ko sem po tridesetih letih spet stopal skozi dvorane v palači grofice Kosiuszke, sem v duhu živo videl pred sabo Müllerja na pojedini, ki je bila mesec dni, preden se je tako nepričakovano umaknil iz javnega življenja in razdrl zaroko z grofico.

Natančno sem se spominjal njegovega vsega obraza in radosti, ki je sijala iz njegovih oči, zvenela iz njegovega govorjenja, se kazala v slehernem gibu, ki ga je naredil. Spominja sem se zaljubljenosti, s katero se je vedel do svoje zaročenke. Ta zaljubljenost ni mogla biti klinjena, tudi pri diplomatu ne. Vsakdo je moral čutili, da barona na grofico veže res velika in globoka ljubezen.

Večer je potekal v znamenju njegove veselosti in v znamenju njune ljubezni. Oboje je bilo vzrok, da so tudi gostje bili bolj veseli

in bolj prosti, kakor pa je pri takih uradnih pojedinah navadno, zlasti če se ondi zbere ljudje, ki so povabljeni iz uradnih in družabnih ozirrov, ne pa iz prijateljstva. Toda od vseh obrazov, pogovorov, šal in najrazličnejših dogodkov sem se pa na poti h grofici najrazločnejše in najuatačnejše spominjal, da je prav Müller bil tisti, ki je s prešernim, bučnim krohotom gostom na mah vrnil veselost, ki jih je bila minila pod tistem zagonetnem krikom.

Zagonetni krik je bil na tej pojedini najzanimivejši dogodek, da s mu jaz niti tisti trenutke, preden sem po tridesetih letih spet stopil v groflično sobo, nisem pripisoval posebnega pomena. Da, šel sem celo tako daleč, da sem ga imel za pojav množične sugestije in samoprevare; za nekaj, o čemer je vsa množica gostov bila trdno prepričana, da se je zgodilo, pa se v resnici ni, temveč so si gostje le dopovedovali, da se je.

Moralo je biti takole okoli dveh po polnoči. Ker se je bila slovesnost začela precej pozno, kakor je tedaj bilo v Varšavi običaj, je šele ob tej pozni uri dosegla višek in je bilo razpoloženje tedaj najbolj rožnato in sproščeno.

A prav tedaj, na višku veselosti in razigranosti, so na mah ugasi- le vse luči po velikanskih kristalnih lestencih in svečnikih, ki so viseli s stropa ali pa bili razpostavljeni ob stenah po dvorani. Vse dvorane so se nenadno pogreznile v temo.

Zgodilo se je tisto kar se po navadi zgodi vedno, kadar nepričako-

vano odpove elektrika: slišati je bilo šaljive vzklrike, smeh, vršč in šale. Potem pa je vse umolknilo in za trenutek je v veliki dvorani in za stranskih salonih zavladala tišina. Zdelo se je, ko da slehernik čaka na tisto, kar bo zdaj v temi povedal kdo drugi. Ker so čakali vsi, je pač bilo vse tiho.

In prav v tej tišini smo zaslišali, ali pa se nam je vsem zdelo, da slišimo skrivnostno, zagonetno, pri- tajen krik, čisto drugačen od vseh velikih vzklikov, ki so se pred kratkim polnili ozračje v teh slavnostnih prostorih.

Kdo ve, kaj bi se bilo zgodilo, da ni takoj nato luč spet zasvetila in začeli smo se začudeno gledati, kakor da se sprašujemo, kaj bi tisti zagonetni krik utegnil pomeniti in kakor da gledamo, kje se je zgodilo čisto, zaradi česar je nekdo tako čudno zavpil. Vsi gostje so molčali in se začudeno spogledovali. Veliko obrazov je bilo ble- dilih in nihče ni vedel, kaj bi dejal.

A ko je zadrega dospela do viske in ko se je bilo treba že bati, da bo to negibno in nemo množico za- jel nerazločljiv in nerazumljiv strah, je pa zadonel zvonki, razloč- ni in srebrni smeh barona Müllerja.

Ob tem smehu so se vsi oddah- nili, olajšano zadihali in jezik se je vsem spet razvezal. Baronov glas je bil rešil more, ki je bila za ne- kaj trenutkov legla nanje ter gro- zila, da bo pokvarila ta prelepi večer.

Kmalu je slvesnost spet tekla veselo in brezskrbno kakor poprej ter se nadaljevala do zore. Sonce je že vzhajalo, ko so zadnji gostje

zapuščali palačo, kjer so prazno- vali zaroko mlade grofice z baro- nom-diplomatom.

Med tem premišljanjem in obu- janjem spominov na tisti zanimivi večer sem dospel do praga dvora- ne, kjer me je čakala grofica.

Služabnik, ki mi je ves čas kazal pot, je odgrnil debelo zaveso pri vratih, še hujše sključil svoj že itak vedno sključeni hrbet ter me po- vabil, naj vstopim.

Ko sem naredil nekaj korakov v sobo, sem se malo razgledal ter pred sabo zapazil postarno gospo, sedečo v širokem naslanjaču. Gos- pa se mi je otožno smehljala ter mi pomolila obe roki.

Oh pogledu nanjo sem se sko- raj zdrnil, ko da bi se bil s tem, ko sem prišel v to sobo, hudo zmo- til. Ali je to bila tista očarljiva ženska, ki smo bili pred trideseti- mi leti vsi tako zaverovani, da ne rečem zaljubljeni, vanjo, Ali je to bila tista mlada plemkinja, visoka, bujna, zmagovita v svoji ponosni mladostnosti? Ali je to bila lepo- tica, ki je še pred kratkimi tride- setimi leti zbujala na vsak korak ki ga je naredila, valove zaljublje- nega občudovanja?

Vsa lepota, očarljivost in vab- ljivost so izginile. Pred mano je zdaj stala samo stara, dostojanstve- na dama z bledim obrazom, pod katerim je bilo slutiti dolga leta bolezni, samote in razočaranja. Li- ca ji je obdajal okvir belih las, ki so nekdanj bili temni in so leske- tali kot črna poletna noč.

(Dalje).